

Цицеронъ, ако и да не билъ отъ голѣмъ родъ, достигналъ голѣмъ царскій чинъ въ народоправление то съ хубаво то си сладкодумство. Той билъ консулъ, кога Катилина билъ направилъ съзаклетие. Сенатъ тѣ се научилъ че вече въ разни мѣста на Италия се събиратъ бунтовнически дружини, и че въ самий Римъ се готви въстание. Цицеронъ зель военни мѣрки за пазене, и на всякъдѣ изъ градъ тѣ разредилъ силна стража. Нѣ Катилина си сѣдѣлъ въ Римъ, и спокойно си продлѣжавалъ да засѣдава въ сенатъ тѣ. Най-сетнѣ Цицеронъ се ядосалъ на него и извикалъ съ тия думи: »Оште ли, ти, Кателина, ште злоупотребявашъ наше то тѣрпѣние? Какъ! нито стража та, която бди ноштѣ на Палатинско бѣрдо, нито войска та, што е събрана въ градъ тѣ, нито смуштенне то на народъ тѣ, нито това стичане на добри ти гражданае, нито това свештенно мѣсто, дѣто се събира сенатъ тѣ, нито погледити на негодование то, което тука всички стоварятъ на тебе, ништо те не спира! . . . О врѣмена, о прави!« Катилина излѣзълъ отъ сенатъ тѣ съ заканване, и въ съшта та ноштѣ отишълъ та станалъ войвода на побунени ти дружини. На скоро той загиналъ въ единъ бой съ консулска та войска. Цицеронъ билъ прославенъ за избавникъ на республика та, и го нарекли »Отець на отечество то« (62 г.).

Цицеронъ избавилъ Рѣмъ отъ злосторникъ тѣ Катилина; нѣ вече ништо не могло да избави республиканска та уредба, която испадала. Тая уредба била наредена тогава, когато всички ти римски владовишта се съдържали тако-речи само въ градъ тѣ Римъ и въ негова та околностъ; а сега Римска та държава обхващала много разнообразни земи и народи. И така напрѣдна та уредба не отговаряла на новити обстоятелства, та непрѣстайни ти буни отъ враждебни ти партии могли да се довършатъ само съ нереждане то на едно здраво самодържавно пра-